

recenzovaného díla. Jako by se jeho autor příliš spoléhal na odkazy na jiné práce. Zařazení úvodní kapitoly o Druhé republice by přitom umožnilo snáze reflektovat skutečnost, zda se svět opravdu zásadně změnil až 15. března 1939.

To však nic nemění na tom, že *Maršálkova* kniha je celistvým pohledem na citlivé místo našich dějin, pohledem fundovaně navazujícím na dnes již velmi rozsáhlou literaturu. Navíc jde pouze o jeden výsek jeho badatelské práce, která bude mít jistě svá literární pokračování.

Jan Kysela

Diego Giachetti:

ANNI SESSANTA COMINCIA LA DANZA. GIOVANI, CAPELLONI, STUDENTI ED ESTREMISTI NEGLI ANNI DELLA CONTESTAZIONE

BFS Edizioni, Pisa 2002, 240 stran, jmenný rejstřík.

Italský historik Diego Giachetti, soustředující svůj badatelský zájem na protestní hnutí v Itálii v období šedesátých a sedmdesátých let XX. století, se ve své nejnovější knize zabývá problematikou vývoje životního stylu a subkultury italské mládeže v šedesátých letech a vazbou tohoto životního stylu a subkultury k fenoménu „osmašedesátého“, zejména pak jeho vztahem ke studentskému protestnímu hnutí ze závěru zmíněné dekády. Giachettiho práce zahrnuje – kromě osmistránkového úvodu – čtyři kapitoly lišící se nejen svým rozsahem, nýbrž do značné míry i tematickým zaměřením, charakterem použitých pramenů a literatury, uplatněnými metodami deskripce a analýzy a v neposlední řadě polemickostí předkládaných závěrů. V první a druhé kapitole nabízí autor zajímavý pohled jednak na

vývoj životního stylu a převládající „životní pocit“ italské mládeže na přelomu padesátých a šedesátých let, jednak na různé – doposud nepropojené – epizody sociálního a politického protestu, především z období 1960–1962. Giachetti zde prokazuje, že disponuje vskutku mimořádnými znalostmi, pokud jde o prameny a literaturu vztahující se ke zkoumaným jevům a procesům. Zvláštní pozornost Diego Giachetti věnuje analýze textů nejpopulárnějších písní z těchto let, odrážejících „životní pocit(y)“ mladých Italek a Italů. Z Giachettiho výkladu vyplývá, že v období od konce padesátých do poloviny šedesátých let XX. století bylo sice možné rozeznat v italském prostředí řadu symptomů antiutoritářské revolty, ovšem vyústění těchto projevů kulturního a sociálního antikonformismu a především podobu jejich (eventuální) politizace nebylo možné předvídat. Stejně tak bylo nesehnat odhadnout, do jaké míry mohou různé projevy antikonformismu představovat nebezpečí pro stabilitu a reprodukci tehdejšího italského politického systému. Za povšimnutí stojí skutečnost, že propojení původně spolu nesouvisejících (anebo souvisejících jen ve velmi omezené míře) projevů mládežnického protestu bylo dílem masových sdělovacích prostředků, ztotožněných s italským establishmentem, především s jeho vůdčí křesťansko-demokratickou složkou. Tato masmédia se stala hlavním šířitelem a uživatelem obrazu „mladého rebela“ odmítajícího tradiční hodnotové vzorce. Giachetti v tomto kontextu aplikuje pojem „morální paniky“ (*panico morale*; tento pojem, jak sám uvádí, převzal z práce Stana Cohena *Folk Devils and Moral Panics*), kolektivního strachu italské veřejnosti, resp. její relevantní části identické se „stranou pořádku“, konfrontované s širícím se antikonformismem mladistvých. Ve třetí kapitole autor analyzuje základní trendy vývoje antikonformních postojů italské mládeže v polovině šedesátých let, přičemž poukazuje na specifickou roli hnutí mániček (*capelloni*) a protestně naladěných beatových skupin a zpěváků

při postupné intenzifikaci konfliktních interakcí antikonformní mládeže s establishmentem, interakcí zahrnujících – mimo jiné – sice omezené, leč stále častější konfrontace s bezpečnostními silami italského státu. Manifestace proti válce ve Vietnamu na jaře roku 1967 ukázaly průnik dvou procesů radikalizace italské mládeže – procesu její politizace (v podobě přechodu na ultralevicové pozice) a rozvíjení „antikonformistické zkušenosti“ jakožto jevu probíhajícího již v masovém měřítku. V této době se objevují rovněž nové prvky v konstrukci negativního obrazu „mladých rebelů“, šířeného italskými masmédií, účelově ztotožňujícími „amorální antikonformismus“ s ultralevicovou orientací (s. 159–161), „Morální panika“ dostávala nové rozměry – do popředí se posunul staronový strašák „rudého“ a později též „žlutého nebezpečí“. „Mladý rebel“ se stal synonymem „extremisty“. Čtvrtá – závěrečná, nejdělnější a z hlediska nabízených interpretací dějů a aspektů italského „osmašedesátého“ nejdůležitější – kapitola Giachettiho knihy nese příznačný název „Od dlouhých vlasů k zaťaté pěsti“ (s. 163–232). Diego Giachetti zde nejprve zdůrazňuje obecný trend úpadku vlivu politických stran (jakožto klíčového aktéra–článku intermediárního systému) na italskou mládež, což ilustroval výrazný pokles členské základny jejich mládežnických (včetně studentských) organizací, byť v různé míře a s odlišnou dynamikou v případě různých stran: výmluvně je v tomto směru Giachettim učiněné srovnání Křesťanské demokracie (DC) a Italské komunistické strany (PCI), resp. jejich přidružených organizací (viz s. 164). Tento úpadek – se zpožděním, avšak o to výrazněji – tedy zasáhl i mládežnické organizace opozičních levicových stran, jež zaujímaly vůči nespokojené mládeži převážně postoj benevolentního paternalismu. Zrod protestního studentského hnutí, jak Giachetti ukazuje, byl důsledkem souběžné evoluce dvou navzájem propojených jevů: krize dosavadních modelů spolkového života a rozvoje „neinstitucionálního“ politického sdru-

žování. Mobilizace studentů byla umožněna – mimo jiné – tím, že katoličtí studenti získali autonomii vůči DC i katolické církvi a že komunističtí studenti se odcizili PCI. V letech 1965–1967 vznikly nejprve ve velkých městech a pak i v menších městech stovky autonomních kulturních kroužků a „spontánních“ skupin. Jednalo se nicméně pouze o předejru exploze masové studentské kontestace. Vývoj studentské kontestace neměl ovšem v žádném případě lineární charakter a vyznačoval se směsicí prvků kontinuity a diskontinuity jak ve vztahu k předcházejícím protestním hnutím, tak ve vztahu ke skupinám Nové levice, usilujícím o ztělesnění nového typu revoluční avantgardy. Giachetti oprávněně tvrdí, že studentské hnutí „osmašedesátého“ nelze pochopit bez přihlídnutí k řadě prvků, které toto hnutí vstřebalo z předcházející antikonformní mládežnické (kontra)kultury (s. 188). Na druhé straně je však zřejmé, že nejvíce dynamické složky studentského hnutí usilovaly o radikální překonání kulturního a sociálního antikonformismu prostřednictvím formulace a uskutečnění revolučního projektu, přičemž vztah více kolektivního osvobození (resp. různých verzí této vize), již daný projekt zahrnoval, k dědictví antikonformismu byl ambivalentní. Giachetti v této souvislosti jednoznačně odmítá vytváření – podle jeho názoru do značné míry umělého – protikladu mezi „dobrymi“, „hodnými“, kulturně produktivními antikonformními protestními hnutími a „zlými“, „násilnickými“, kulturně povytce sterilními revolučními formace Nové levice (zvl. s. 215–232). Je třeba vzít v úvahu, že radikalizaci početných sektorů studentského hnutí a následné experimenty s utvářením revolučních organizací (staro)nového typu nelze pochopit bez přihlídnutí k interakcím „mladých rebelů“ s institucionálními aktéry různého druhu a s dalšími více či méně spontánními protestními hnutími, na prvním místě se spontánní (tj. odbory a levicovými stranami nekontrolovanou) dělnickou kontestací. V tomto procesu se rozsah i význam přejímaného „dědictví“ antikonformismu

z éry před rokem 1968 měnil a jednotlivé prvky tohoto dědictví (např. včetně minisukně, dlouhých vlasů, beatové hudby) byly začleňovány do jiných, nových souvislostí. Giachettiho argumentaci lze přitom pochopit – vezmeme-li v úvahu kontext, v němž se studium fenoménu „osmašedesátého“ v posledních letech rozvíjelo, a to nejen v Itálii – jako nepřímou obhajobu Nové levice. Giachetti přesvědčivě ukazuje, že nelze od sebe oddělit fenomény protestních hnutí a Nové levice; bez ohledu na to, čím je snaha po takovém oddělení motivována (např. záchranou „světlé památky“ protestních hnutí výměnou za o to větší a hlubší diskreditaci odkazu Nové levice). Zároveň ovšem Diego Giachetti nezakrývá negativní stránky evoluce formací ital-

ské Nové levice a připouští, že sociální hnutí navazující na protestní hnutí šedesátých let XX. století přežila krizi Nové levice a nakonec poskytla útočiště početným aktivistům, zklamaným vývojem Nové levice. Giachettiho kniha nenabízí (a tudíž ani nevnučuje) autoritativní, zjednodušující odpovědi na soubor složitých otázek, provázejících výzkum protestních hnutí šedesátých let minulého století. Přesto – a možná že i právě proto – se jedná o zdařilý, faktograficky bohatý příspěvek k tomuto výzkumu, zahrnující řadu podnětů pro další rozvoj nepředpojatého bádání o této kontroverze vyvolávající epose italských politických, sociálních a kulturních dějin.

Maxmilián Strmiska